

Hömossenin tuulivoimahanke

LIITE 18 / BILAG 18

Kulttuuriympäristön kohdekuvaukset ja kohdekohtainen arviointi

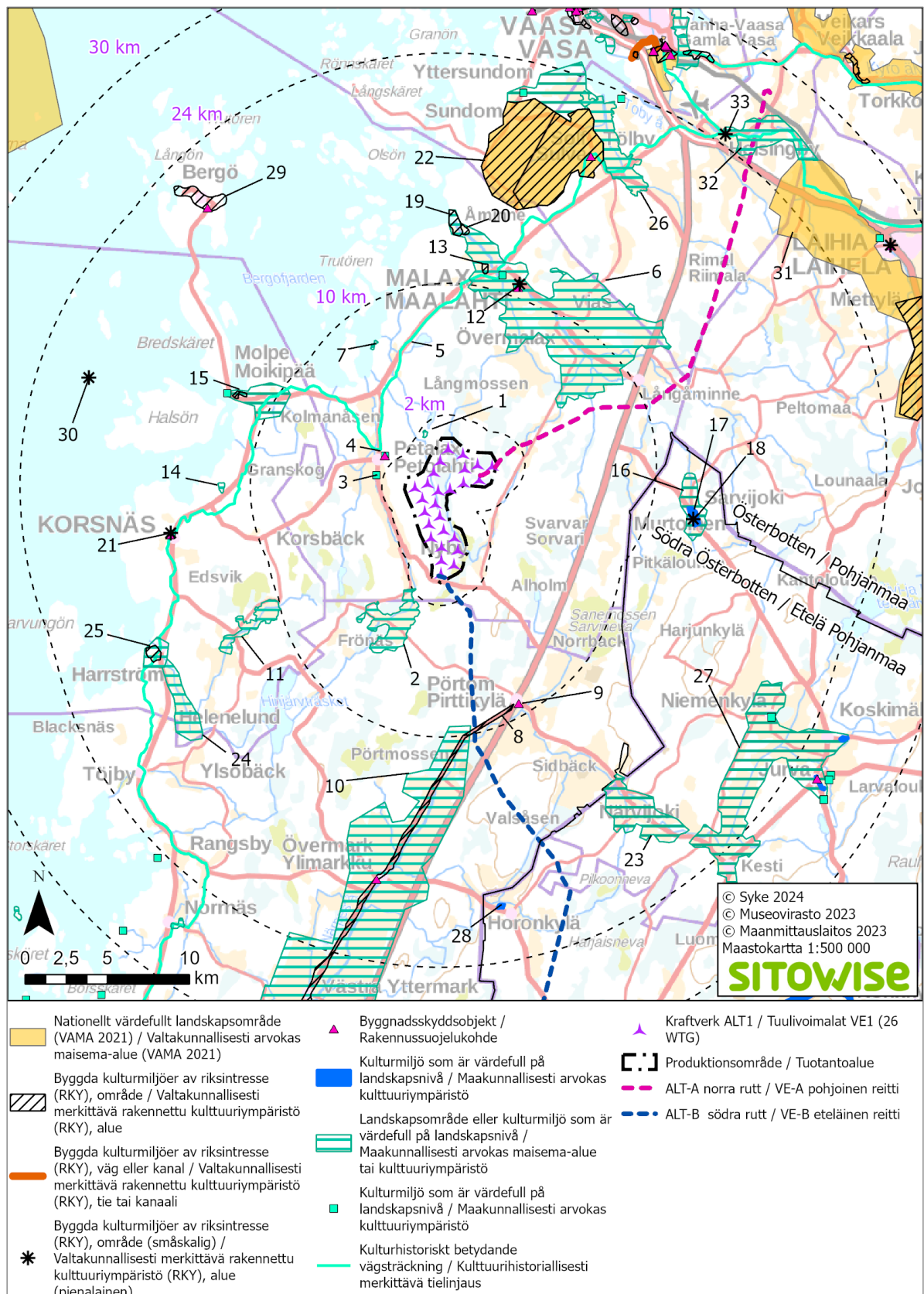
Tässä liitteessä 18 on esitetty Hömossenin tuulivoimahankkeen tarkastelualueella olevien kulttuuriympäristön arvokohteiden kohdekohtaiset kuvaukset. Kuvausten yhteydessä on esitetty kohteen herkkyys sekä arvioitu tuulivoimarakentamisesta kohteelle aiheutuvaa muutosta. Vaikutukset on arvioitu maisemaselvityksen ja näkymäalueanalyysien perusteella. Arviossa kohteen herkkyydestä ja muutokseen suuruudesta on sovellettu YVA-selostuksen luvussa 12.3 esitettyjä kriteerejä sekä Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa -oppaan ohjeita (Ympäristöministeriö 2024).

Taulukko 1.1. Tuulivoimaloiden tarkastelualueella noin 24 kilometrin säteelle sijoittuvat maiseman ja kulttuuriympäristön arvokohteet (VAMA 2021 = Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue; RKY = Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö; ma, ma/m, ma/rky = Maakuntakaavassa osoitettu maakunnallisesti tai seudullisesti arvokas kulttuuriympäristö tai maisema-alue; ma/tie=kulttuurihistoriallisesti merkittävä tielinjaus).

Nro	Nimi (*pistemäinen tai pienialainen kohde)	Valtakunnallisesti merkittävä	Maakunnallisesti merkittävä	Etäisyys lähimpään voimalaan (noin)
Kohteet tuotantoalueella ja sen välittömässä lähiympäristössä noin 0–2 km etäisyydellä tuulivoimaloista				
1	Mamrelund		ma	1,5 km (VE1) 3 km (VE2)
2	Velkmossens ladlandskap Velkmossenin latomaisema		ma	1,8 km (VE1) 6,5 km (VE2)
Kohteet lähivaikutusalueella noin 2–10 km etäisyydellä tuulivoimaloista				
3	Petalax UF* Petolahden nuoriseurantalo		ma	2,4 km (VE1) 4,5 km (VE2)
4	Petalax kyrkomiljö* Petolahden kirkkoympäristö*	Suojeltu rakennus	ma	2,6 km (VE1) 4,4 km (VE2)
5	Strandvägen (södra delen) Rantatie (eteläinen osa)		ma / tie	3 km (VE1) 4,8 km (VE2)
6	Kulturlandskapet vid Malax å Maalahdenjoen kulttuurimaisema		ma	5,4 km (VE1, VE2)
7	Bockörens hamn Bockörenin satama		ma	7,5 km (VE1) 9,1 km (VE2)
8	Adolf Fredrikin postitie	RKY 2009		9,1 km (VE1) 13,7 km (VE2)
9	Pirttikylän kirkko*	Suojeltu rakennus		9,2 km (VE1) 13,8 km (VE2)
10	Kulturlandskapet kring Närpes å norr om centrum Närpiönjoen kulttuurimaisema keskustan pohjoispuolella		ma	9,4 km (VE1) 14,5 km (VE2)
Kohteet ulommalla vaikutusalueella noin 10–24 km etäisyydellä tuulivoimaloista				
11	Bjurbäck-Taklax ladlandskap Bjurbäck-Taklax latomaisema		ma	10 km (VE1) 12,5 km (VE2)
12	Maalahden kirkko ja pappila	RKY 2009		10,6 km (VE1) 10,9 km (VE2)
13	Brännön kylä	RKY 2009		10,9 km (VE1) 11,6 km (VE2)
14	Kornsnäs gruvområde Korsnäsän kaivosalue		ma	11,5 km VE1) 13,7 km (VE2)
15	Moikipään kalasatama	RKY 2009		11,6 km VE1) 13,6 km (VE2)
16	Sarvijoen kulttuurimaisema		ma/m	11,6 km (VE1, VE2)

Nro	Nimi (*pistemäinen tai pienialainen kohde)	Valtakunnallisesti merkittävä	Maakunnallisesti merkittävä	Etäisyys lähimpään voimalaan (noin)
17	Sarvijoen kylä		rky/m	12,2 km (VE1, VE2)
18	Sarvijoen Riskun talo	RKY 2009		12,6 km (VE1, VE2)
19	Åminnen kalasatama	RKY 2009		12,9 km (VE1) 13,9 km (VE2)
20	Pohjanmaan teollisuuden kartanot, Åminneborg	RKY 2009		13 km (VE1) 13,9 km (VE2)
21	Korsnäsin kirkko ja pappila	RKY 2009		15 km (VE1) 17,1 km (VE2)
22	Söderfjärdens odlingsslätt / Söderfjärdens jordbruk och bylandskap Söderfjärdens viljelyaukea / Söderfjärdens viljely- ja kylämaisema	VAMA 2021 / RKY 2009		15,2 km (VE1) 15,7 km (VE2)
23	Närvijoen kulttuurimaisema		ma/m	16,2 km (VE1) 19,9 km (VE2)
24	Harrström ådal Harrströmin jokilaakso		ma	17 km (VE1) 20 km (VE2)
25	Harrströmin kalasatama ja kylä	RKY 2009	ma	17,7 km (VE1) 20,2 km (VE2)
26	Kulturlandskapet i Tölby-Solf-Munsmo Tölbyn-Sulvan-Munsmo kulttuurimaisema		ma	18,7 km (VE1, VE2)
27	Jurvanjärven kulttuurimaisemat		ma/m	20 km (VE1) 21,2 km (VE2)
28	Horonkylä		rky/m	20,4 km (VE1) 25,5 km (VE2)
29	Bergön satamat ja saaristokylä	RKY 2009		20,1 km (VE1) 20,7 km (VE2)
30	Merenkurkun ja saariston majakka- ja luotsi- saaret, Svettgrund	RKY 2009		20,8 km (VE1) 22,9 km (VE2)
31	Laihela ås kulturlandskap Laihianjoen kulttuurimaisema	VAMA 2021		22,5 km (VE1 ja VE2)
32	Kulturlandskapet vid Laihela och Toby å Laihian- ja Tuovilanjoen kulttuurimaisema		ma	24,2 km (VE1, VE2)
33	Museosilta, Tuovilan silta	RKY		24,6 km (VE1, VE2)

22.4.2025



Kuva 1.1. Hankkeen tarkastelualueelle noin 20–30 kilometrin etäisyydelle tuulivoimaloista sijoittuvat maiseman ja kulttuuriympäristön kannalta arvokkaaksi luokitellut kohteet. Kohdenumerot 1–32 viittaavat taulukossa 1.1 esitettyihin kohteisiin.

1.1 Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet

Suomessa on 186 valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Ne ovat maaseutumme edustavimpia kulttuurimaisemia, joiden arvo perustuu monimuotoiseen kulttuurivaikutteiseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet inventoitiin vuosina 2010–2015. Inventointia täydennettiin ympäristöministeriön toimesta julkisissa kuulemisissa ja lausuntokierrosten yhteydessä saatujen palautteiden pohjalta vuosina 2016–2021. Maisema-alueita koskevista selvityksistä vastasi ympäristöministeriö.

Inventoinnin tulos, VAMA 2021, otettiin valtioneuvoston päätöksellä 18.11.2021 maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi. Se vastaa myös Euroopan neuvoston maisemayleissopimuksen (2000/2006) tavoitteisiin (Ympäristöministeriö 2022).

Hömossenin tuulivoimahankkeen tarkastelualueella (noin 20–24 kilometrin etäisyys voimaloista) on kaksi valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta (VAMA 2021). Alla olevat kohteiden tiedot ja kuvaukset perustuvat Pohjanmaan valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointiraporttiin (Ympäristöministeriö 2021).

Vaikutusarvioinnin yhteydessä tarkistettiin myös tuulivoimaloiden kaukovaikutusalueella (noin 20–30 kilometriä) olevat valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Näiltä ei näkymäalueanalyyysin ja maisemaselvityksen tulosten pohjalta avaudu näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita.

Tuulivoiman tuotantoalue ja sen välitön lähiympäristö (0–2 km voimaloista)

Ei VAMA 2021 -kohteita

Lähivaikutusalue (2–8 km voimaloista)

Ei VAMA 2021 -kohteita

Ulompi vaikutusalue (10–20 km voimaloista)

Söderfjärdenin viljelyaukean tunnusomaisen maisemakuvan runko on syntynyt jo noin 520 miljoonaa vuotta sitten, kun graniittiseen kallioperään iskeytynyt meteoriitti synnytti alkuperäisyyvyydeltään 300 metriä syvän kraatterin. Kraatterin alue on nykyisin puhtaasti viljelykäytössä. Peltoaluetta halkoo ojien muodostama vesiväyläverkosto, joka laskee Munsmo Strömmenin kautta Sulvanjoen suulle Eteläiseen kaupunginselkään. Ojanvarsilla kasvaa pajupensaita. Osa peltoalueista sijaitsevat merenpinnan alapuolella, ja niitä pidetään kuivana pumppaamalla. Söderfjärdeniä reunustavat metsäalueet ovat pohjoispuolen Öjbergetiä lukuun ottamatta pääasiassa metsätalouskäytössä.

Söderfjärdenin alueen kulttuurihistoria ulottuu kivikaudelle, jolloin alue oli vielä saaristoa. Kraatterialueen kuivatus viljelymaaksi alkoi 1700-luvulla, jolloin alueelle kaivettiin valtaoja, Riddardiket. Söderfjärdenin viljelykset muodostivat pitkään kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti ainutkertaisen esimerkin säteittäisestä sarkajaosta eli aurinkojaosta. Uusjako on kuitenkin muuttanut viljelysten omistussuhteita ja hävittänyt alueelta aiemmin tunnusomaisen latomaiseman. Vielä 1970-luvulla Söderfjärdenillä kerrotaan olleen noin 3 000 latoa, mutta nykyisin valtaosa ladoista on purettu tai romahtanut.

Söderfjärdenin meteoriittikraatteriin syntyneiden viljelymaisemien maisemakuva on erikoinen ja edustava. Hyvin hoidettua viljelymaisemaa elävöittävät vielä muutamat ladot. Kraatterialueen lähes pyöreää peltolakeutta kehystävät kallioiset mäet ja peltoalojen reunoja seuraileva maantie. Perinteikkäät kylät ovat sijoittuneet nauhamaisesti maantien varrelle. Kylissä on paljon arvokasta rakennuskantaa, mutta niiden yleisilme on runsaan uudisrakentamisen vuoksi paikoin hajanainen. Sulvan kirkonkylässä kirkko ja Stundarsin museon rakennukset muodostavat edustavan kokonaisuuden (Ympäristöministeriö 2021).

Arvotus	Söderfjärden on Suomen oloissa poikkeuksellinen viljely- ja kylämaisema, joka on syntynyt halkaisijaltaan noin viiden kilometrin laajuiseen meteoriittikraatteriin. Kuviomaalle raivattu peltolakeus kuvastaa maankohoamisrannikon maankäytön historiaa. Edustavaa ja yhtenäistä viljelymaisemaa täydentää lakeuden reunoille keskittynyt asutus, joka on säilyttänyt perinteisen rakenteensa varsin hyvin. Alueella on useita kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuksia.
Herkkyys	Suuri • Valtakunnallisesti arvokas, laaja aluekokonaisuus. • Kyläalueilla maisemakuva on vaihtelevaa, mutta pääosin pienipiirteistä. Kyläalueet on sovitettu maisemaan luontevasti viljelyalan reuna-alueille. • Kylämaisema on säilynyt keskeisiltä osin melko eheänä. • Meteoriittikraatterin viljelylakeuden reunoilla ja keskelle maisemakuva on yhtenäinen, eheä ja vaikuttava. Maisemakuva on jopa suuripiirteistä. • Ympäristön arvokkaat ominaispiirteet synnyttänyt viljelytoiminta jatkuu alueella nykypäivänäkin. • Aluekokonaisuus on erityislaatuinen kohde, jolla on merkitystä seudun maiseman piirteiden tai identiteetin hahmottamisen kannalta • Kyläalueilta ei pääosin avaudu merkittäviä näkymiä suunniteltujen tuulivoimaloiden suuntaan. Sen sijaan viljelylakeuden poikki avautuu pitkiä näkymiä ympäröiville alueille, myös kohti suunniteltuja tuulivoimaloita.
Muutos	VE1 ja VE2: Kohtalainen • Kohde sijaitsee ulommalla vaikutusalueella. • Kyläalueelta ei juurikaan avaudu näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita. Näkymiä voimaloille rajaa paitsi kyläalueen sisäiset vaihtelevat maisematilat (rakennukset, puusto) myös ympäristön maastonmuodot ja metsäalueet. • Muutos korostuu viljelylakeuden pohjoisen puoleisilla alueilla, jossa tuulivoimat näkyvät laajoissa näkymäsektoreissa ja lähes esteettä. • Lakeuden reunametsät sekä etäisyys voimaloihin rajaa paikoin voimalarakenteiden näkyvyyttä ja voimalakokonaisuus peittää vain osan horisonttia. • Voimalat eivät juurikaan muuta suuripiirteisen maiseman mittakaavaa, mutta voimalaryhmä rikkoo suoraviivaisen horisontin eheyttä ja heikentää osaltaan maisemakuvan yhtenäisyyttä. • Viljelylakeuden asema erityislaatuisena maisemallisena kohokohtana häiriintyy jonkin verran, kun tuulivoimalat muodostavat taustamaisemaan uuden, muun ympäröivän maiseman ajallisista kerroksista poikkeavan kiintopisteen. • Maiseman luonne muuttuu rakennetummaksi, mutta muutos kohdistuu vain osaan laajaa kulttuurimaisemakokonaisuutta. Alueiden käyttö ei muutu tuulivoimahankkeen myötä. • Tuulivoimahankkeesta ei kohdistu kohteeseen sellaisia muutoksia, jotka heikentäisivät merkittävästi kulttuuriympäristön arvojen kannalta tärkeiden ominaispiirteiden tunnistettavuutta tai säilymisen mahdollisuuksia.

	Vaihtoehtoilla VE1 ja VE2 ei ole suuria eroja vaikutusten merkittävydessä kulttuuriympäristön kannalta. Vaihtoehdon VE2 pienemmän voimalamäärän voidaan katsoa lieventävän vaikutuksia jonkin verran (vähemmän voimaloita näkymässä, horisontista peittyä pienempi osa).
--	--

Laihianjoen kulttuurimaisema. Laihianjokilaakso on Pohjanmaalle tyypillinen selvärajainen viljelty jokilaakso, jota reunustavat laajahkot kumpuilevat ja soiset selännealueet. Maisema-aluetta halkoo maisemallisesti arvokas Laihianjoki, jonka perkaamaton uoma on luonnontilaisen kaltainen. Joen kosket ja suvannot ovat säilyneet melko hyvin. Alueen viljelymaisemille ovat tunnusomaisia myös louhikkoiset saarekkeet.

Laihian seudun varhainen pysyvä asutus on muodostunut joen varteen, mutta maatalouden laajentuessa asutus on siirtynyt savimaita reunustaville moreeniselänteille tulvan ulottumattomiin. Jokilaakson nykyiset suuret viljelyalueet raivattiin 1800-luvulla kydöttämällä. Laihian kylien kantalat ovat sijainneet nykyisillä sijoillaan 1600-luvun lopulta saakka. Kylät ovat laajentuneet niiden ympärille nauhamaisiksi raittikieliksi tai joenvarsikieliksi. Yksittäisiä vaikuttavia kylärykelmiä sekä edustavia pohjalaistaloja erottuu siellä täällä maisemassa. Näkymiä rikastavat maisemapuut ja puurivit. Kyliä halkova tiestö vanhoine kivisiltoineen tukee asutuksen perusrakennetta joen molemmiin puoliin.

Laihianjokilaakso muodostaa viljavan lakeusmaisemakokonaisuuden, jossa on säilynyt laajoja yhtenäisiä peltoaloja etenkin maisema-alueen pohjoisosissa. Alueella on säilynyt runsaasti vanhaa pohjalaista rakennuskulttuuria, joka on erityisen edustavaa maisema-alueen eteläosissa sijaitseissa Laihian vanhoissa keskuskylissä.

Arvotus	Laihianjoen kulttuurimaisema edustaa laaja-alaista pohjalaista viljelykäyttöön otettua jokivarsitasankoa. Alueen viljelymaisema on säilynyt avoimena ja edustavana, ja sen keskellä sijaitsee luonnonpiirteiltään arvokkaita tulvaniittyjä ja -lehtoja. Maisema-alueella on runsaasti arvokasta pohjalaista rakennusperintöä sekä perinteisiä kyläkokonaisuuksia.
Herkkyys	Suuri • Valtakunnallisesti arvokas, laaja aluekokonaisuus. • Kyläalueilla maisemakuva on vaihtelevaa, mutta pääosin pienipiirteistä. Kyläalueet on sovitettu luontevasti viljelymaiseman yhteyteen ja alueella on vanhaa, edustavaa rakennuskantaa. • Viljelylakeuksien keskelle maisemakuva on monin paikoin yhtenäinen ja vaikuttava. Maisemakuva on jopa suuripiirteistä. • Kyläalueiden ja viljelylakeuden muodosta maisemakokonaisuus on säilynyt melko eheänä, joskin tehostunut maatalous näkyy paikoin alueella. Ympäristön arvokkaat ominaispiirteet synnyttänyt viljelytoiminta kuitenkin jatkuu alueella. • Kohteella on merkitystä seudun maiseman piirteiden tai identiteetin hahmottamisen kannalta • Varsinkin luonnontilaisemman Laihianjoen varrella olevilta kyläalueilta ei pääosin avaudu merkittäviä näkymiä suunniteltujen tuulivoimaloiden suuntaan. Sen sijaan viljelyalueiden poikki avautuu pitkiä näkymiä ympäröiville alueille, myös kohti suunniteltuja tuulivoimaloita.

Muutos	VE1 ja VE 2: Vähäinen • Kohde sijaitsee pääosin kaukovaikutusalueella. • Kyläalueilta ei avaudu näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita. Näkymiä voimaloille rajaa paitsi kyläalueen vaihtelevat maisematilat (rakennukset, puusto) myös jokilaaksoa ympäröivät maastonmuodot ja metsäalueet. • Muutos korostuu paikallisesti maisema-alueen pohjois-osassa, jossa voimat näkyvät lähinnä jokilaakson koillis-itäreunoilta melko kapeissa näkymäsektoreissa. • Reunametsät, metsäsaarekkeet sekä etäisyys voimaloihin rajaa voimalarakenteiden näkyvyyttä ja voimalakokonaisuus peittää vain osan horisonttia. • Voimalat eivät muuta suurpiirteisen maiseman mittakaavaa. Maisemakuvan yhtenäisyys häiriintyy paikoin hyvin vähäisesti. • Näkyessään tuulivoimalat muodostavat taustamaisemaan uuden, muun ympäröivän maiseman ajallisista kerroksista poikkeavan kiintopisteen. • Maiseman luonne muuttuu hieman rakennetummaksi, mutta muutos kohdistuu vain pieneen osaan laajaa kulttuurimaisemakokonaisuutta. Alueiden käyttö ei muutu tuulivoimahankkeen myötä. • Tuulivoimahankkeesta ei kohdistu kohteeseen sellaisia muutoksia, jotka heikentäisi kulttuuriympäristön arvojen kannalta tärkeiden ominaispiirteiden tunnistettavuutta tai säilymisen mahdollisuuksia. Vaihtoehtoilla VE1 ja VE2 ei ole suuria eroja vaikutusten merkittävydessä kulttuuriympäristön kannalta. Vaihtoehdon VE2 pienemmän voimalamäärän voidaan katsoa lieventävän vaikutuksia jonkin verran (vähemmän voimaloita näkymässä, horisontista peittyä pienempi osa).
---------------	---

1.2 Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY) on valtakunnallinen inventointi, johon valitut kohteet antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyyppittäin monipuolisen kokonaiskuvan Suomen rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä. Kohteet käsittävät yleensä laajempia kokonaisuuksia kuin yksittäisiä rakennuksia ja voivat ulottua yli kuntarajojen.

Hömossenin tuulivoimahankkeen tarkastelualueella (noin 20–24 kilometrin etäisyys voimaloista) on useita valtakunnallisesti merkittäväksi luokiteltua rakennetun kulttuuriympäristön kohteita (RKY). Kaikki arvokohteet on tarkistettu näkymäalueanalyysin ja maisemaselvityksen tulosten pohjalta. Kohdekohtaiset kuvaukset ja arvioinnit on esitetty alla. Kohteiden kuvaukset on tarkistettu Museoviraston ylläpitämästä kulttuuriympäristöjä koskevasta palveluikkunasta (Museovirasto 2025a).

Tuulivoiman tuotantoalue ja sen välitön lähiympäristö (0–2 km voimaloista)

Ei RKY 2009 -kohteita

Lähivaikutusalue (2–10 km voimaloista)

Adolf Fredrikin postitie on varhainen kruunun toimesta 1760–1770-luvulla rakennettu historiallinen, noin 30 kilometriä pitkä tielinja. Kuningas Adolf Fredrikin nimeä kantava maantie kulkee Närpiön kirkonkylästä Pirttikylään. Vaasaan johtava tie on suurimmalta osin koivujen reunustama, ja

tienvarsimaisemassa on pihateiden risteysiin pystytettyjä huolellisesti hakattuja kivisiä portinpylväitä. Tien varrella on ruotsinkieliselle Pohjanmaalle tyypillistä vanhaa rakennuskantaa.

Arvotus	Alavan viljelysmaiseman halki sijoittuva viivasuora tie on tienäkymältään vaikuttava. Tienvarsimaisemaan kuuluvat viljelymaisemien lisäksi puukujat sekä vanha tienvarsiasutus, joka on syntynyt 1700-luvun lopulta alkaen tienrakennuksen seurauksena.
Herkkyys	Suuri / Kohtalainen • Valtakunnallisesti arvokas. • Maisemakuva vaihteleva, paikoin pienipiirteistä asutusmaisemaa ja paikoin vaikeuttavaa viljelylakeutta. • Käyttötarkoitukseltaan alkuperäisenä ja melko eheä säilynyt kokonaisuus. • Kohteella on merkitystä alueen maisemapiirteiden hahmottamisessa. • Kohteesta avautuu paikoin näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita. Tienäkymässä on myös useampia nykyisiä toiminnassa tuulivoima-alueita.
Muutos	VE1 ja VE2: Vähäinen • Kohde sijaitsee lähivaikutusalueen ja ulomman vaikutusalueen vaihtumisyöhykkeellä. • Muutos näkyy kohteessa vain paikoin ja näkymäsektorit ovat melko kapeita tai pienialaisia. Tuulivoimalat jäävät usein tiemaisemassa tietä reunustavien rakennusten ja pihapiirien puusto taakse. Tiemaiseman muut elementit myös vähentävät voimaloiden hallitsevuutta maisemakuvassa. • Etäisyyden kasvaessa tuulivoimalat alkavat olla näkyessään osa laajempaa maisemakokonaisuutta ja peittävät vain osan horisonttia / näkymäsektoria. Tienäkymät pysyvät tuulivoimarakentamisesta huolimatta avarina. • Hanke ei muuta tien maisemallisesti ja rakenteellista kokoavaa asemaa joki-laakson viljelymaisemassa. • Vaikka tuulivoima ei ole maisemassa täysin uusi elementti, ajallisesti vaihtelevaan tiemaisemaan tulee yksi rakennettu kerros lisää. Maiseman luonne muuttuu paikoin hieman rakennetummaksi, mutta kulttuuriympäristön arvojen kannalta keskeisten ominaispiirteiden säilymisen mahdollisuudet eivät juurikaan heikkene tiekokonaisuudella.

Ulompi vaikutusalue (10–24 km voimaloista)

Maalahden kirkko ja pappila. Maalahden kirkko rakennettiin intendentti C. Bassin laatiman suunnitelman mukaan 1828–1829. Kellotapuli pystytettiin intendentti C.L. Engelin piirustuksen mukaan 1832. Pohjamuodoltaan tasavartisessa ristikirkossa on vaakavuoraus, pilasterein jäsennöidyt seinäpinnat ja ristikeskuksessa lanterniini. Kaksikerroksinen katkaistuun obeliskiinkin päättyvä kellotapuli on yhdistetty eteläiseen ristivarteen matalalla yhdyskäytävällä.

Vuonna 1868 valmistuneen pappilan päärakennuksen suunnitteli Vaasan rakennuksistaan tunnettu arkkitehti C.A. Setterberg. Puolitoistakerroksinen uusrenessanssityylinen päärakennus sijaitsee ikivanhalla paikalla kirkon pohjoispuolella, Maalahdenjoen toisella rannalla. Paikalla on myös Maalahden aikaisempien kirkkojen muistomerkki. Pappilan puistomaisessa puutarhassa on lukuisia vanhoja tammia, lehmuksia, vaahteroita, lehtikuusia ja omenapuita. Puutarhan vieressä on vanha myllyrakennus. Maalahden kirkko ja pappila sijaitsevat maakunnallisesti merkittävällä Maalahdenjoen kulttuurimaisema-alueella.

Arvotus	Maalahden kirkko ja siihen yhdyskäytävällä liitetty tapuli on kauniisti säilynyt esimerkki empiiren pienimittakaavaisesta kirkkorakentamisesta Pohjanmaan rannikkoseudulla.
Herkkyys	Suuri • Valtakunnallisesti arvokas. • Maisemakuvaltaan pienipiirteinen ja yhtenäinen pienialainen kohde. • Käyttötarkoitukseltaan lähes alkuperäisenä ja melko eheänä säilynyt kokonaisuus. • Kohdealueelta ei avaudu merkittäviä näkymiä suunniteltujen tuulivoimaloiden suuntaan. • Kirkontorini muodostaa paikoin edustavan maamerkin ympäröiville alueille.
Muutos	VE1 ja VE2: Vähäinen • Kohde sijaitse ulommalla vaikutusalueella. • Kohteesta ei pääosin avaudu näkymiä suunnitelluille tuulivoimaloille. Mahdolliset näkymäsektorit alueen etelä- ja pohjoisosissa ovat hyvin kapeita ja piste-mäisiä, näkymät katkeavat tyypillisesti kirkkomaan ja sitä ympäröivien alueiden rakennuksiin ja kookkaaseen puustoon. • Vaikutuksia syntyy lähinnä kohteen ulkopuolella kun tuulivoimalat ovat havaittavissa samassa näkymässä kirkontornin kanssa, jolloin kirkontornin maisemallinen asema heikkenee jonkin verran ja maiseman luonne muuttuu hieman rakennetummaksi. Tuulivoimalat eivät kuitenkaan esimerkiksi alista kirkon mitta-kaavaa maisemassa. • Varsinaisella kohdealueella muutos ei vaikuta kulttuuriympäristön arvojen kannalta keskeisten ominaispiirteiden säilymiseen tai maiseman luonteeseen. Vaihtoehtoilla VE1 ja VE2 ei ole suuria eroja vaikutusten merkittävyudessa, vaihtoehtoon VE2 pienemmän voimalamäärän voidaan kuitenkin katsoa lieventävän vaikutuksia jonkin verran (vähemmän voimaloita näkymässä ja kapeammat näkymäsektorit).

Brännön kylä. Bränno on osa Maalahden toisen pääkylän Yttermalaxin asutusta, jossa asutus on ryhmittynyt Maalahdenjoen laaksoon useiksi tiheiksi taloryhmiksi. Maalahden kirkolta jokisuuhun kulkeva tieyhteys, johon kiinni pihapiirit on rakennettu, noudattaa viimeistään 1700-luvulla muodostunutta linjausta. Bränno on osa maakunnallisesti merkittävää Maalahdenjoen kulttuurimaisema-aluetta.

Arvotus	Brännön kylä on esimerkki Pohjanmaan rannikolle aikoinaan tyypillisestä, erittäin tiiviistä kylärakenteesta. Edustava ja hyvin säilynyt Alskogin taloryhmä sijoittuu Maalahdenjoen länsirantaa kulkevan maantien voimakkaaseen mutkaan.
Herkkyys	Suuri • Valtakunnallisesti arvokas. • Maisemakuvaltaan pienipiirteinen ja melko yhtenäinen aluekokonaisuus. • Ympäristön arvokkaat ominaispiirteet ovat edelleen tunnistettavissa uudisrakentamisesta huolimatta ja kylänraitti on säilynyt asuttuna. • Vanhat, edustavat rakennukset nousevat esiin tiemaiseman kohokohtina. • Kohteesta avautuu rajautuvia näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita.

Muutos	VE1 ja VE2: Vähäinen - Kohde sijaitse ulommalla vaikutusalueella. - Muutos näkyy kohteessa paikoin, näkymäsektorit ovat melko kapeita rakennusten sekä pihapiirien ja kylänraitin puuston välistä. Etäisyyden takia tuulivoimalat alkavat olla näkyessään osa laajempaa maisemakokonaisuutta tai jäävät osin metsäalueiden taakse katveeseen. - Maisemakuvan yhtenäisyys häiriintyy vähäisesti huomioiden mm. uudisrakentaminen kyläalueella. Maiseman mittakaavaan ei kohdistu mainittavaa muutosta eikä tuulivoimalat heikennä vanhojen rakennusten asemaa tiemaiseman kohokohtina. - Maiseman luonne muuttuu hieman rakennetummaksi paikkakohtaisesti. - Muutos ei heikennä kulttuuriympäristön arvojen kannalta tärkeiden ominaispiirteiden säilymisen mahdollisuuksia. Vaihtoehtoilla VE1 ja VE2 ei ole suuria eroja vaikutusten merkittävydessä kulttuuriympäristön kannalta. Vaihtoehdon VE2 pienemmän voimalamäärän voidaan katsoa lieventävän vaikutuksia jonkin verran (vähemmän voimaloita näkymässä ja kapeammat näkymäsektorit).
---------------	--

Moikipään kalasatama. Moikipään (Molpe) kylässä oli keskiajalla ruotsalaisasutusta, joka tiivistyi Finnbyn luonnonsataman ääreen. Satamaranta oli alun perin saari, joka yhdistyi mantereeseen kivisillalla. Maannousun myötä saari yhdistyi mantereeseen, mutta kivisillan jäänteitä oli nähtävissä vielä 1930-luvulla. Kalasatama on ollut Korsnäsin paras satamapaikka ja yksi laajimmista Pohjanlahden rannikon merenkulkuun ja kalastukseen liittyvistä satama-alueista. Ranta-alueella toimii myös kalanjalostustehdas.

Arvotus	Laaja satama-alue, jossa eri-ikäiset venevajat muodostavat pitkän yhtenäisen rivistön. Alueella on myös verkonkuivatuskenttä osittain huonokuntoisine puutelineineen.
Herkkyys	Kohtalainen - Valtakunnallisesti arvokas. - Maisemakuva vaihteleva, mutta pääosin tavanomainen. Muutoksille jossain määrin altistunut alue. - Ei merkittäviä näkymälinjoja kohti suunniteltuja tuulivoimaloita.
Muutos	VE1 ja VE2: Ei muutosta - Kohteesta ei avaudu näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita. - Kohteen keskeiset maiseman piirteet / maisemakuva aukeaa pohjoisluoteeseen, pois päin tuulivoimaloista.

Sarvijoen Riskun talo. Riskun talo sijaitsee Sarvijoen varrelle 1600-luvun alussa perustetussa Sarvijoen kylässä. Riskun talon piha on suljettu kaikilta sivuiltaan rakennuksilla; takalaidalla sijaitsee päärakennus vuodelta 1873 ja pihaan kuljetaan porttilutin kautta. Kylän elinkeinoina olivat maatalouden lisäksi 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun vaihteessa perustetut saha, mylly ja meijeri. Nauhamainen kyläasutus on keskittynyt joen ja sitä seuraavan maantien varrelle. Riskun talo sijaitsee maakunnallisesti merkittävällä Sarvijoen kulttuurimaisema-alueella sekä maakunnallisesti merkittävällä rakennetun kulttuuriympäristön alueella, Sarvijoen kylässä.

Arvotus	Riskun talo on edustava esimerkki eteläpohjalaisesta umpipihaisesta talonpoikaistalosta.
Herkkyys	Suuri / Kohtalainen • Valtakunnallisesti arvokas. • Pienipiirteinen kohdekokonaisuus, jonka historialliset piirteet ovat hyvin säilyneet ja ovat tiemaisemassa tunnistettavia. • Pihapiiristä tai sitä reunustavan peltoaukean poikki ei avaudu merkittäviä näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita, maisematila on kohteen ympärillä puoliavointa.
Muutos	VE1 ja VE2: Ei muutosta • Kohteesta ei avaudu näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita. • Näkymiä voimaloille rajaa paitsi pihapiirin rakennukset ja puusto myös aluekokonaisuutta ympäröivät metsäiset, loivasti kumpuilevat selännealueet.

Åminnen kalasatama. Maalahdenjoen jokisuussa on Åminnen kalasatamassa pitkälti toista sataa etupäässä hirsirakenteista venevajaa ja kalastustarvikelatoa, jotka sijaitsevat pitkinä nauhoina joen molemmilla rannoilla. Maalahdenjoen suu on ollut ikimuistoisista ajoista Maalahden kylien yhteismaata ja sitä on käytetty merikalastuksen satamana ja varastopaikkana. Åminnen kalasatama on osa maakunnallisesti merkittävää Maalahdenjoen kulttuurimaisema-aluetta.

Arvotus	Åminnen kalasataman vaja-alue on Pohjanmaan jokisuiden näyttävimpiä. Paikotellen vajoja on kahdessa rivissä, niin että vajarivien väliin muodostuu kujanne.
Herkkyys	Suuri / Kohtalainen • Valtakunnallisesti arvokas. • Maisemakuvaltaan pienipiirteinen ja yhtenäinen alue, jonka kulttuurihistorialliset piirteet ovat säilyneet erityisen hyvin. • Ympäristön arvokkaat ominaispiirteet synnyttänyt toiminta jatkuu edelleen alueella, joskin kalastukseen liittyvän elinkeinomaiseman rinnalle on tullut paikoin myös moderneja matkailuun ja vapaa-ajan veneilyyn liittyviä elementtejä. • Kohteesta ei avaudu merkittäviä näkymiä suunniteltujen tuulivoimaloiden suuntaan.
Muutos	VE1 ja VE2: Ei muutosta • Kohde sijaitse ulommalla vaikutusalueella. • Varsinaisen vanhan kalasataman alueelta ei avaudu näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita. Kohteen modernimmasta pohjoiskärjestä avautuu hyvin paikkakohtaisesti rajautuvia näkymiä tuulivoimaloille, voimalat jäävät pääosin rakennusten ja puuston taakse katveeseen tai turbiinin näkyvät vain pieneltä osin metsänrajan takaa. • Maiseman luonteeseen ei kohdistu mainittavaa muutosta. • Muutos ei vaikuta kulttuuriympäristön arvojen kannalta keskeisten ominaispiirteiden tunnistettavuuteen tai säilymiseen.

Pohjanmaan teollisuuden kartanot, Åminneborg. Pohjanmaalla ei ole ollut kartanolaitosta, mutta maakunnassa 1800-luvulla vaikuttaneen teollisuusporvariston kartanomaiset patruunarakennukset ovat verrattavissa kartanoiden päärakennuksiin. Åminneborg on yksi merkittävistä teollisuuden patruunarakennuksista ja sen kaksikerroksinen mansardikattoinen päärakennus Pohjanmaan harvoja kartanomaisia rakennuksia. Uusklassillinen kartano sijaitsee Maalahdenjoen suun

pohjoisrannalla sivustoiltaan umpeen rakennetussa pihapiirissä. On esitetty olettaus, että talon suunnittelija olisi tukholmalainen Johan Elfström, joka 1780–1788 johti Vaasan hovioikeuden talon rakentamista ja työskenteli myös Sulvan, Pirttikylän ja Raippaluodon kirkoissa. Mansardikattoinen sivurakennus, johon on sisustettu kartanon oma museo, on peräisin 1750–1761 väliseltä ajalta. Se on sijainnut alkuaan nykyisen päärakennuksen paikalla, mutta on siirretty uuden päärakennuksen tieltä. Åminneborg sijaitsee maakunnallisesti merkittävällä Maalahdenjoen kulttuuri- maisema-alueella.

Arvotus	Pohjanmaan teollisuuden 1700- ja 1800-luvun patruunanrakennuksiin pihapiireineen ja lähiympäristöineen liittyy Pohjanmaan ja Suomen historiassa poikkeuksellista henkilö-, maanomistus- ja yhteiskuntahistoriaa sekä maaseudun varhaista teollistumishistoriaa. Ne kuvastavat Pohjanmaan laivanvarustuksen ja siihen liittyvän muun liiketoiminnan tuomaa vaurautta Rannikko-Pohjanmaalla.
Herkkyys	Kohtalainen • Valtakunnallisesti arvokas. • Maisemakuvaltaan vaihteleva, mutta pääosin tavanomaista maalaismaisemaa. Kartanokokonaisuuden historialliset piirteet ovat hyvin säilyneet. Kartanokokonaisuus on tiemaisemassa tunnistettava, joskin kohde on nähtävissä vain paikoin. • Kartanon pihapiiristä tai sen lähiympäristöstä ei avaudu merkittäviä näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita.
Muutos	VE1 ja VE2: Ei muutosta • Kohteesta ei avaudu näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita. • Näkymiä voimaloille rajaa paitsi pihapiirin rakennukset ja puusto myös kapean jokilaakson osaa / jokisuistoa rajaavat metsäalueet.

Söderfjärdenin viljely- ja kylämaisema on muodostunut meteoriittikraatterin synnyttämään muinaiseen merenlahteen. Söderfjärdenin kuivatus aloitettiin 1700-luvulla, jolloin peltoaukeaa säteittäin halkovat kuivatusojat kaivettiin. Kuivatus saatiin päätökseen 1920-luvulla. Ladot kuuluvat Söderfjärdenin viljelymaisemaan, joskin niitä on entiseen verrattuna enää vähän jäljellä. Söderfjärdenin ympäri kulkee maantie, jonka varrelle maatilat ovat keskittyneet. Peltoalueen itäreunalla on Sulvan kirkonkylä ja luoteisrajalla Sundomin tiheä kyläasutus.

Sulvan kirkonkylän keskeisiä historiallisia osia ovat kirkko, sitä ympäröivä hautausmaa, pappila kirkkoa vastapäätä, pappilan takaiselle alueelle muodostettu Stundarsin käsityöläis- ja museokylä sekä kirkolta itään johtavan kylätien varrella oleva Sandbackan rakennuskanta. Sulvan vuosina 1783–1786 rakennettu kirkko korkeine tapuleineen on kauaksi näkyvä kiintopiste avarassa maisemassa.

Söderfjärdenin viljely- ja kylämaisema on luokiteltu myös valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi (VAMA 2021), Söderfjärdenin viljelyaukea (kt. luku 1.1).

Arvotus	Söderfjärden on poikkeuksellinen viljely- ja kylämaisema maassamme. Laaja, halkaisijaltaan noin viiden kilometrin suuruinen alava peltoaukea on muodostunut meteoriittikraatterin synnyttämään muinaiseen merenlahteen.
Herkkyys	Katso luku 1.1.

Muutos	Katso luku 1.1.
---------------	------------------------

Korsnäsin kirkko ja pappila. Korsnäsin kirkko ja pappila rakennettiin yhtäaikaaisesti 1830-luvulla. Kirkko on yksi intendentinkonttorissa 1800-luvun alussa suunnitelluista ja tunnetun pohjalaisen Kuorikosken kirkonrakentajasuvun johdolla rakennetuista puisista ristikirkoista. Vuonna 1831 valmistuneen kirkon ulkoasua leimaa ristikeskuksesta kohoava aumakattoinen torniin päätyvä attikaosa. Alttarilaite on poikkeuksellisesti keskellä kirkkoa. Kirkon vierustalla on myös erillinen kello-tapuli vuodelta 1757, joka on saanut uusklassillisen nykyasunsa siirron yhteydessä noin vuonna 1860. Niin ikään vuonna 1831 rakennetun kirkkoherran pappilan rakennus on toiminut vuodesta 1982 pappilamuseona.

Värdering / Arvotus	Samaan aikaan rakennetut kirkko ja pappila ympäristöineen muodostavat rakentamisajaltaan säilyneen yhtenäisen kirkkomaiseman. Kirkkomaisemaan liittyy myös pitäjänmakasiini sekä pappilaa ympäröivä lehtevä puisto. Pappilan pihapiiriin kuuluvat vanha renkitupa, luhti, sauna ja tuulimylly.
Känslighet / Herkkyys	Suuri • Valtakunnallisesti arvokas. • Yhtenäinen, pienipiirteinen ja melko eheä kokonaisuus, joka on säilynyt käyttötarkoitukseltaan lähes alkuperäisenä. • Kohdealueelta ei avaudu merkittäviä näkymiä suunniteltujen tuulivoimaloiden suuntaan. • Kirkontorini muodostaa paikoin edustavan maamerkin ympäröiville alueille.
Förändring / Muutos	VE1 ja VE2: Ei muutosta • Kohteesta ei avaudu näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita. • Näkymät voimaloiden suuntaan rajautuvat tai katkeavat kirkkomaan puustoon ja kohteen lähiympäristössä oleviin rakennuksiin ja kasvillisuuteen.

Harrströmin kalasatama ja kylä. Harrströmin kylän luonnonsatama sijaitsee kapean, etelään pistävän merenlahden molemmilla reunoilla. Satamassa on kymmeniä hyvin hoidettuja puisia vene- ja verkkovajoja rantalinjaa vapaasti mukailevina rykelminä sekä muutamia vanhoja kalastajamökkejä. Kylä on rakentunut vanhan rantatien varteen. Harvung-joen ylittävä vuonna 1898 kivipaa-sista rakennettu silta (Åbacka bro) on Suomen sillanrakennustaidon kehitysvaiheita kuvastava mu-seosilta, joka toimii nykyisin kevyen liikenteen väylänä. Kohde sijoittuu Harrströmin jokilaakson maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle.

Arvotus	Pohjanmaan rannikkokylän elinkeinohistoriaa kuvastava kokonaisuus. Kvarnbacke-nin mäenrinteeseen rakennetut kaksi nykyisin museokäytössä olevaa tuulimyllyä muodostavat kylän maamerkin. Kylässä on säilynyt pienimittakaavaisia pihapiirejä ja rantaniityt ovat arvokkaita perinnemaisemia. Uutta elinkeinorakennetta edusta-vat turkistarharakennukset kylän ja kalastaman välisellä pellolla.
Herkkyys	Kohtalainen • Valtakunnallisesti arvokas. • Maisemakuva pienipiirteinen ja melko yhtenäinen. Alueella myös paikoin melko tavanomaista kylämaisemaa. • Maisema on jossain määrin muutoksille altistunutta, vaikkakin kylämaisemassa on säilyttänyt monia rannikkokyläkuulttuurille ominaisia piirteitä.

	Kohteesta ei avaudu merkittäviä näkyviä ulospäin suunniteltujen tuulivoimaloiden suuntaan, vaan näkymät aukeavat ennemmin alueen sisällä kyläteitä ja pieniä peltoaukeita pitkin.
Muutos	VE1 ja VE2: Ei muutosta - Kohteesta ei avaudu näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita. - Näkymiä voimaloille rajaa paitsi kyläalueen sisäiset vaihtelevat maisematilat (rakennukset, puusto) myös aluekokonaisuutta ympäröivät metsäiset, loivasti kumpuilevat selännealueet.

Bergön satamat ja saaristokylä. Bergön pysyvä asutus ja kylä syntyivät jo 1490-luvulla. Bergön väestö on aina saanut pääosan elannostaan kalastuksesta, hylkeenpyynnistä, veneenrakennuksesta ja merenkulusta. Kalasatamat Perisgrund-saaren itärannalla ja Bredhällan länsirannalla muodostavat kylän päätepisteet, joiden väliin kylä sijoittuu kumpuilevaa ja kivikkoista maastoa luontevasti mukailevan tien varteen.

Bergön kylän asutus on väljää. Rakennuskannan vanhinta kerrostumaa ovat 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun vaatimattomat kalastajamökit ja maalaistalot. Österändanissa on runsaasti 1950-luvun rakennuskantaa, Västerbyssä rakennuskanta painottuu 1900-luvun lopulle. Bergön länsitorinillisen pitkäkirkon ympärillä on vanha, kivimuurin rajaama hautausmaa.

Bredhällan ja Perisgrundin kalasatamissa on säilynyt pieniä vene- ja verkkovajoja. Etenkin Bredhällanissa on vielä jäljellä vanhaa rakentamistapaa edustavia latomaisia kalavajoja. Perisgrundissa veneajat sijoittuvat rantaan epäsäännöllisesti ja väljästi. Edelleen käytössä olevan sataman vanhojen venevalkamien kiviladellat ovat hyvin säilyneitä.

Arvotus	Bergön kylä ja satamat kuvastavat Pohjanmaan rannikon merenkulkua, kalastusta ja veneenrakennusta harjoittanutta saaristoyhdyskuntaa ja sen elinkeinojen tuottamaa rakennettua ympäristöä. Alueella on säilynyt vanhaa ja edustavaa rakennuskantaa.
Herkkyys	Suuri - Valtakunnallisesti arvokas. - Maisemakuvaltaan pienipiirteinen ja yhtenäinen alue, jonka kulttuurihistorialliset piirteet ovat säilyneet kyläalueen keskeisiltä osin erityisen hyvin. - Rakennettu ympäristö on maisemaan luontevasti sovitettu. - Kyläalue on säilynyt asuttuna, elävänä ja hyvin hoidettuna elinkeinojen muutoksesta huolimatta, tässä mielessä ympäristön arvokkaat ominaispiirteet synnyttänyt toiminta jatkuu alueella edelleen. - Kohteella on merkitystä seudun maiseman identiteetin hahmottamisen kannalta. - Kyläalueelta / saaren keskiosista ei avaudu näkymiä suunniteltujen tuulivoimaloiden suuntaan. Kohteen itäosasta Perisgrundin kalasataman ranta-alueilta avautuu paikoin pitkiä näkymiä suunniteltujen tuulivoimaloiden suuntaan avaran ja suurpiirteisemmän merimaiseman poikki.

Muutos	VE1 ja VE2: Vähäinen - Kohde sijaitsee ulomman vaikutusalueen ja kaukovaikutusalueen vaihettumisvyöhykkeellä. - Saaren sisäosista kyläalueelta ei avaudu näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita. Näkymiä voimaloille rajaa paitsi kyläalueen sisäiset vaihtelevat maisematilat (rakennukset, puusto) myös kyläaluetta ympäröivät peitteiset metsäalueet. - Muutos korostuu kohteen idänpuolen kalasatamassa / ranta-alueella, jossa tuulivoimat näkyvät melko laajoissa näkymäsektoreissa ja lähes esteettä. Merenlahden metsäiset saaret sekä etäisyys voimaloihin rajaa paikoin voimalarakenteiden näkyvyyttä ja voimalakokonaisuus peittää vain osan horisonttia. - Voimalat eivät juurikaan muuta maiseman mittakaavaa, mutta voimalaryhmä horisontissa rikkoo osaltaan maisemakuvan yhtenäisyyttä. Tuulivoimalat muodostavat perinteisestä kalasatamasta avautuvan merimaiseman taustalle uuden, muun ympäröivän maiseman luonteesta ja ajallisista kerroksista poikkeavan kiintopisteen. - Maiseman luonne muuttuu rakennetummaksi, mutta muutos kohdistuu vain pieneen osaan kulttuuriympäristökokonaisuutta. - Kokonaisuudessaan arvokkaan kulttuuriympäristön visuaaliset ominaisuudet ja maiseman historiallinen tunnelma häiriintyvät vähäisesti ja hyvin paikallisesti. Vaihtoehtoilla VE1 ja VE2 ei ole suuria eroja vaikutusten merkittävydessä kulttuuriympäristön kannalta. Vaihtoehdon VE2 pienemmän voimalamäärän voidaan katsoa lieventävän vaikutuksia jonkin verran (vähemmän voimaloita näkymässä, horisontista peittyä pienempi osa).
---------------	---

Merenkurkun ja saariston majakka- ja luotsisaaret, Svettgrund. Svettgrundin merimerkki osoittaa Moikipään eteläpuolelta Bergöhön ja Vaasaan johtavan väylän alkupisteen. Pohjanlahdelle tunnusomainen puinen pooki on ainoa maassamme säilynyt suurikokoinen riukumerkki. Lähes 18 metriä korkea riukumerkki, joka muistuttaa terävähuippuista pyramidia, on pystytetty moreeniharjanteen korkeimmalle kohdalle. Merkin runko muodostuu sydänpuusta ja sen vinotuista ja merkkikuvio yläosaan punaiseksi maalatusta rombikuviosta.

Arvotus	Majakka- ja luotsisaaret sijaitsevat Merenkurkun saariston maailman luonnonperintökohteessa ja havainnollistavat erinomaisesti alueen merenkulun hallinnon ja majakkatekniikan kehitystä. Svettgrund on edustava ja Suomessa ainoaan laatuun oleva riukumerimerkki.
Herkkyys	Kohtalainen - Valtakunnallisesti arvokas - Pistemäinen / pienialainen kohde, joka sijoittuu maisemakuvaltaan suurpiirteisempään merimaisemaan. - Kohteen arvot perustuvat enemmän vanhoihin kulkuväyliin sekä rakennustekniikan ja merenkulun apuvälineiden kehitykseen kuin varsinaisesti ympäröivään maisemaan. - Kallioiselta luodolta avautuu pitkiä näkymiä ympäröiville alueille, myös itään kohti suunniteltuja tuulivoimaloita.

Muutos	VE1 ja VE2: Ei muutosta - Kohde sijaitsee ulomman vaikutusalueen ja kaukovaikutusalueen vaihtumisvyöhykkeellä. - Vaikka voimalat ovat havaittavissa kohteessa pieneltä osin horisontissa, taustamaisemassa olevat voimalat eivät vaikuta kohteen arvojen kannalta tärkeiden ominaispiirteiden säilymiseen. - Kohteen käyttö tai merkitys tärkeänä, historiallisena merimerkkinä ei muutu.
---------------	--

Kaukovaikutusalue (24–30 km voimaloista)

Museosilta, Tuovilan silta. Varhaisten ratsupolkujen ja vaunuteiden kosteikot ja vesistöt ylitettiin pitkospuilla ja kivilatomuksilla, lautoilla ja veneillä tai rakentamalla puusiltoja. Kivenkäsittelyn ja holvaustekniikan hallinta toi vilkkaille teille kivisiltoja 1700-luvun lopulla. 1800-luvulla rakennettiin yhä eniten puusiltoja, mutta kivisiltojen määrä nousi 1880-luvulta itsenäisyyden alkuun 1200:sta 4000:een. Mustasaaren Tuovilan silta (1781) johtaa Laihianjoen yli. Se on luonnonkivistä ladottu kaksiaukkoinen holvisilta. Silta on toiseksi vanhin säilyneistä kivisilloista.

Arvotus	Tiehallinnon valitsemat museosillat kuvastavat maamme liikenneverkon ja sillanrakennustaidon kehitysvaiheita 1700-luvulta nykypäiviin saakka.
Herkkyys	Kohtalainen - Valtakunnallisesti arvokas. - Pienialainen ja maisemakvaltaan pienipiirteinen kohde. - Kohteen arvot perustuvat enemmän vanhojen kulkuväylien ja rakennustekniikan kehitykseen kuin varsinaisesti ympäröivään maisemaan. - Silta on edelleen kulkukäytössä. - Kohteesta ei avaudu merkittäviä näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita.
Muutos	VE1 ja VE2: Ei muutosta - Kohteesta ei avaudu näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita. - Kohde on otettu tarkasteluun pääosin voimajohdon reittivaihtoehtojen vaikutusarviointia varten, katso YVA-selostus luku 12.7.

1.3 Maakunnallisesti arvokkaat ja merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt

Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ovat asiantuntijaviranomaisten määrittelemiä, tyypillisesti maakunnallista ominaisluonnetta ja maakunnallisia erityispiirteitä ilmentäviä alueita tai kohteita. Tässä työssä huomioitua maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt pohjautuvat seuraaviin Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavojen aluerajauksiin ja taustaselvityksiin:

- Pohjanmaan maakuntakaava 2040 (2020)
- Kohteet on tarkistettu myös Pohjanmaan 2050 maakuntakaavasta (2024)
- Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava (2024)

Hömossenin tuulivoimahankkeen tarkastelualueella on useita maakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltua maisema-alueita tai rakennetun kulttuuriympäristön kohteita eri etäisyysvyöhykkeillä. Kaikki maakunnallisesti arvokkaat kohteet on tarkistettu näkymäalueanalyysin ja maisemaselvityksen tulosten pohjalta noin 20–30 kilometrin etäisyydeltä voimaloista. Tässä liitteessä on esitetty

kaikki ne kohteet, joiden kulttuuriympäristön arvoihin tai ominaispiirteisiin on tarkastelun tuloksena on arvioitu aiheutuvan ainakin vähäisiä vaikutuksia. Kohteiden kuvaukset perustuvat maakuntakaavoissa ja inventointiraporteissa esitettyihin tietoihin.

Tuulivoiman tuotantoalue ja sen välitön lähiympäristö (0–2 km voimaloista)

Mamrelund on pienialainen kyläkohde, joka koostuu noin kymmenestä, lähinnä kesäkäytössä olevasta talosta. Asutus sijoittuu mäenkumpareelle Mamreträsketjärven eteläpuolella.

Arvotus	Kylän rakennukset ovat hyvin säilyneitä. Yksi suurimmista taloista on rakennettu noin vuonna 1900.
Herkkyys	Vähäinen • Maakunnallisesti ja seudullisesti arvokas. • Pienialainen ja maisemakvaltaan pienipiirteinen kohde, jonka arvot perustuvat pääasiassa vanhaan, hyvin säilyneeseen rakennuskantaan. • Metsäalueen keskellä sijaitsevalla kyläalueella maisematila on melko sulkeutunut, eikä kohteesta avaudu merkittäviä näkymiä suunniteltujen tuulivoimaloiden suuntaan. • Kyläalueen eteläpuolella on kaksi laajahkoja, paikallisesti maisemahäiriötä aiheuttavaa hakkuuaukeaa.
Muutos	VE1: Kohtalainen / VE2: Vähäinen • Kohde sijaitsee tuulivoimaloiden välittämässä läheisyydessä. • Talojen pihapiiristä avautuu pistemäisiä näkymäsektoreita yksittäisille voimaloille. Lähietäisyyden takia voimalat eivät ole hahmotettavissa maisemassa laajempina kokonaisuutena. Yksittäinen voimala on kuitenkin maisemakuvassa melko hallitseva ja selvästi ympäristön muuta mittakaavaa suurempi. • Näkymiä voimaloille rajaa paitsi kyläalueen rakennukset ja puusto myös kyläaluetta ympäröivät peitteiset metsäalueet. • Maiseman luonne muuttuu osittain rakennetummaksi. Kylän rakennuskantaan ei kohdistu muutoksia, mutta alueen käyttö ja kokemus alueesta voi muuttua kielteiseen suuntaan. • Vaihtoehtoon VE2 pienempi voimalamäärä lieventävän vaikutuksia. Yksittäiset voimalat näkyvät selvästi rajatummalle alueelle vaihtoehtoon VE1 verrattuna.

Velkmossenin latomaisema on Petolahden viljelylaakson eteläisin osa. Maisema-alue myötäilee vesistöjä Brändskogsdiket ja Ågrensbäcken. vesistöjen ympärillä on laaja viljelyalue. Asutus on sijoittunut pääasiassa viljelylaakson reunoille. Rajauksen lounaisosassa on kolme muinaismuistoaluetta muinaishautoineen.

Arvotus	Seudulle tyypillistä avaraa jokilaakson viljelymaisemaa, jota elävöittää useat vanhat ladot. Muinaismuistoalueella oleva, 1900-luvun alussa rakennettu Pirttikylän kirkontorppa on yksi Suomen kolmesta säilyneestä kirkontorpastasta.
Herkkyys	Kohtalainen • Maakunnallisesti arvokas. • Viljelyaukean reunoilla asutuskeskittymissä maisemakuva on vaihtelevaa ja pienipiirteistä. • Asutusmaisema on säilynyt keskeisiltä osin melko eheänä, alueella on myös vanhempaa, perinteistä rakennuskantaa.

	• Viljelyaukean reunoilta ja keskeltä tarkasteltuna maisemakuva on yhtenäinen, eheä ja melko vaikuttava. Maisemakuva on jopa suurpiirteistä, johon kuitenkin peltojen keskelle olevat useat ladot tuo vaihtelua. • Ympäristön arvokkaat ominaispiirteet synnyttänyt viljelytoiminta jatkuu alueella nykypäivänäkin. Alueella on merkitystä seudun maiseman piirteiden tai identiteetin hahmottamisen kannalta. • Kyläalueilta ei avaudu merkittäviä näkymiä suunniteltujen tuulivoimaloiden suuntaan. Sen sijaan viljelylakeuden poikki avautuu pitkiä näkymiä ympäröiville alueille, myös kohti suunniteltuja tuulivoimaloita. • Kohteesta avautuu näkymiä nykyisille toiminnassa oleville tuulivoimaloille.
Muutos	VE1: Kohtalainen / VE2: Vähäinen • Kohde sijaitsee tuulivoimaloiden lähivaikutusalueella / välittämässä läheisyydessä. • Kyläalueilta ei avaudu näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita tai merkittävät näkymälinjat avautuvat poispäin suunnitelluista voimaloista. • Muutos korostuu viljelylaakson etelän ja idänpuolilla alueilla, jossa tuulivoimalat näkyvät laajoissa näkymäsektoreissa ja lähes esteettä. Metsäiseltä muinaismuistoalueelta ei aukea näkymiä kohti suunniteltuja voimaloita. • Viljelylaakson reunametsät rajaa paikoin voimalarakenteiden näkyvyyttä, voimalakokonaisuus peittää osittain horisonttia. • Suunnitellut voimalat asettuvat samaan näkymään nykyisten voimaloiden kanssa. Maiseman luonne muuttuu rakennetummaksi, mutta tuulivoima ei ole maisemassa täysin uusi elementti. • Suunnitellut voimalat on suurempia kuin nykyiset, ja ne muuttavat jonkin verran suurpiirteisen maiseman mittakaavaa ja heikentävät osaltaan maisemakuvan yhtenäisyyttä. Viljelyaukealla olevien latojen asema maisemallisina kohokohtina heikkenee erityisesti vaihtoehdossa VE1. • Alueiden käyttö ei muutu tuulivoimahankkeen myötä. Kulttuuriympäristön arvoille keskeiset ominaispiirteet kuitenkin häiriintyvät jonkin verran vaihtoehdossa VE1. • Vaihtoehdon VE2 pienempi voimalakokonaisuus peittää vähemmän horisonttia. Suunnitellut voimalat asettuvat näkymässä osaksi nykyistä voimalaryhmää. Lisäksi suuremman etäisyyden takia maiseman mittakaava ei juurikaan muutu tai latojen maisemallinen asema heikkenee vain vähäisesti.

Lähivaikutusalue (2–10 km voimaloista)

Petalax UF / Petolahden nuorisoseurantalo. Maakuntakaavassa rakennetun kulttuuriympäristön kohderyhmään kuuluvat modernia rakennusperintöä edustavat nuorisoseurantalo. Ruotsinkielinen nuorisoseuratoiminta on alkanut Pohjanmaalla Maalahdessa jo 1888. Toiminta on maakunnassa erittäin vilkasta edelleen ja nuorisoseurantaloja on miltei joka kylässä. Rakennuksia on monelta eri aikakaudelta.

Arvotus	Petolahden nuorisoseurantalo on yksi arvokkaista esimerkeistä nuorisoseurantalojen rakennetun kulttuuriympäristön kohderyhmässä Pohjanmaan maakunnassa. Petolahden nuorisoseurantalo on mallipiirustuksia noudattava kohde.
----------------	---

Herkkyys	Kohtalainen • Maakunnallisesti arvokas. • Rakennuksen pihamaa avautuu kylätielle ja rakennus näkyy paikoin hyvin kylä- ja raittimaisemassa. Rakennuksen ympäristö on tavanomaista. • Melko eheä kokonaisuus, joka on säilynyt käyttötarkoitukseltaan lähes alkuperäisenä. • Kohteesta avautuu rajautuvia näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita.
Muutos	VE1: Kohtalainen / VE2: Vähäinen • Kohde sijaitsee tuulivoimaloiden lähivaikutusalueella / välittämässä läheisyydessä. • Pihapiiristä avautuu pistemäisiä näkymäsektoreita voimaloille. Pihapiirin puusto sekä rakennusta vastapäätä oleva pieni metsähautaismaa rajaa näkymiä voimaloille. Vaihtoehdon VE1 voimalat ovat havaittavissa laajempänä kokonaisuutena pihapiiristä hyvin paikkakohtaisesti. • Näkyessään yksittäisetkin voimalat ovat maisemakuvassa melko hallitseva ja selvästi ympäristön muuta mittakaavaa suurempia. • Kohteen asema kylämaisemassa heikentyy jonkin verran samassa näkymässä olevien tuulivoimaloiden kanssa erityisesti vaihtoehdossa VE1. • Kohteen keskeiset arkkitehtoniset piirteet ja kulttuuriarvot eivät heikkene vaikka pihapiiristä aukeava perinteinen maalaistamaisema muuttuukin paikoin rakennetummaksi. • Vaihtoehdon VE2 pienempi voimalamäärä lieventävän vaikutuksia. Yksittäiset voimalat näkyvät selvästi rajatumalle alueelle vaihtoehtoon VE1 verrattuna. Lisäksi vaihtoehdon VE2 voimalat jäävät kohteesta avautuvassa maisemakuvassa hieman taka-alalle.

Petolahden kirkkoympäristö. Petolahden kirkko sijaitsee Petalahden taajaman itälaidalla pienen harjun päällä. Petolahden puukirkko on malliltaan yksinkertainen tasavartinen risti ja se edustaa 1800-luvun alun klassista kirkkorakentamista. Kirkon vieressä on klassillistyylinen puinen kellotapuli. Kirkon ja tapulin ympärillä on vanha, kivimuurin rajaama hautausmaa. Kirkkoa vastapäätä olevaa, vuonna 1906 rakennettua Petolahden vanhaa pappilaa käytetään seurakuntakotina, ja yksi pihapiirin rakennuksista toimii kotiseutumuseona. Pappila ei kuulu maakunnalliseen aluerajukseen. Pirstoutuneen jokimaiseman ja sekalaisen rakennuskannan vuoksi alue on rajattu käsittämään vain Petolahden kirkkoympäristöä.

Arvotus	Petolahden kirkko ja kirkkoympäristö on hyvin säilynyt esimerkki 1800-luvun alun klassista kirkkorakentamista. Harjulla sijaitseva kirkko on näkyvä elementti kylämaisemassa.
Herkkyys	Suuri • Maakunnallisesti arvokas. • Maisemakuvaltaan pienipiirteinen ja yhtenäinen pienialainen kohde. • Käyttötarkoitukseltaan lähes alkuperäisenä ja melko eheänä säilynyt kokonaisuus. Kirkkoympäristön lähialueet ovat altistuneet muutoksille. • Kohdealueelta ei auaudu merkittäviä näkymiä suunniteltujen tuulivoimaloiden suuntaan. • Kirkontorini muodostaa paikoin edustavan maamerkin ympäröiville alueille.

Muutos	VE1 ja VE2: Kohtalainen - Kohde sijaitsee tuulivoimaloiden lähivaikutusalueella / välittämässä läheisyydessä. - Kohteesta ei pääosin avaudu näkymiä suunnitelluille tuulivoimaloille. Mahdolliset näkymäsektorit alueen länsilaidalla ovat kapeita ja pistemäisiä, näkymät katkeavat tyypillisesti kirkkomaan ja sitä ympäröivien alueiden rakennuksiin ja kookkaaseen puustoon. Kirkkoympäristön merkittävät näkymät aukeat länteen alas viljelylaaksoon, pois päin suunnitelluista voimaloista - Voimaloista näkyy kirkkoympäristöön osa yksittäisistä voimaloista tai voimalan osia. Tuulivoima-alue ei ole hahmotettavissa laajempänä kokonaisuutena kohteesta. - Merkittävämpi muutos aiheutuu kohteen ulkopuolella kun tuulivoimalat ovat havaittavissa samassa näkymässä kirkkotalon kanssa, jolloin kirkkotalon maisemallinen asema heikentyy ja maiseman luonne muuttuu rakennetummaksi. Muutos korostuu vaihtoehdossa VE1. - Varsinaisella kohdealueella muutos ei juurikaan heikennä kulttuuriympäristön arvojen kannalta keskeisten ominaispiirteiden säilymisen mahdollisuuksia. Vaihtoehdoilla VE1 ja VE2 ei ole suuria eroja vaikutusten merkittävyudessa, vaihtoehdon VE2 pienemmän voimalamäärän voidaan kuitenkin katsoa lieventävän vaikutuksia jonkin verran (vähemmän voimaloita näkymässä ja kapeammat näkymäsektorit sekä hieman suurempi etäisyys kohteesta).
---------------	--

Maalahdenjoen kulttuurimaiseman. Maalahdenjoen viljelaaksoa ympäröivät vahvasti soistuneet, lakeutta hieman epätasaisemmat metsäiset moreenimaat. Joen latvoilla Övermalaxissa viljelyaukea on laajimmillaan, noin 6 km leveä kaveten kohti jokisuuta. Paikoitellen peltolaakson tasaisuutta rikkovat moreeni- ja kalliosaarekkeet. Maalahdenjoen umpeenkasvaneet rannat estävät laakson tärkeitä poikittaisnäkyviä ja maisema-alueen hahmottumista.

Alueen luonnonpiirteet ovat tavanomaisia suhteessa maisemaseutuun. Luonnonrakenteeltaan hieman pirstaleista maisemaa hajottavat useat taajamoituneet alueet Maalahdenjoen molemmin puolin. Alueella on kaksi päätaajamaa, Övermalax ja Yttermalax. Jokilaakson molemmin puolin kulkevat tiet yhdistävät asutustihentymät toisiinsa. Asutus on ryhmittynyt useiksi tiheiksi taloryhmiksi moreenikumpareille tai joen rantatöyräälle. Vaikka 70-luvulta jälkeinen rakentamisessa on paikoin sopimatonta kulttuuriympäristöön, on alueella kuitenkin yhä runsaasti perinteistä rakennuskantaa. Yttermalax muodostaa kunnan hallinnollisen keskuksen, jossa joki on olennainen osa taajamakuva.

Maakunnallisen kulttuurimaiseman aluerajauksen sisällä on neljä valtakunnallisesti merkittävää rakennetun kulttuuriympäristön (RKY 2009) kohdetta: Brännön kylä, Maalahden kirkko ja pappila, Åminneborg sekä Åminnen kalasatama (katso edellinen luku).

Arvotus	Maisema-alue edustaa Etelä-Pohjanmaan rannikkoseudun tyypillistä kulttuurimaisemaa. Alueella on suhteellisen paljon vanhaa ja arvokasta rakennuskantaa, ryhmäkyliä ja perinteikäs kalasatama. Kulttuurimaisemakokonaisuus sisältää myös valtakunnallisia rakennetun kulttuuriympäristön arvoja.
----------------	--

Herkkyys	Kohtalainen • Maakunnallisesti arvokas, sisältää myös valtakunnallisia arvokohteita. • Maisemakuvaltaan vaihtelevaa, mutta suurelta osin tavanomaista maaseutu- ja taajamamaisemaa. • Maalahden taajaman ympäristössä perinteinen kulttuurimaisema on altistunut muutoksille ja maisema on osin epäyhtenäistä. Maalahdenjoen ympäristössä on myös havaittavissa näkymiä sulkevaa pusikoitumista. • Vanhemmilla kyläalueilla maisemakuva pienipiirteistä ja melko eheää. Perinteiset kyläalueet on sovitettu luontevasti maisemaan, ja niillä on säilynyt myös vanhaa rakennuskantaa. • Ympäristön arvokkaat ominaispiirteet synnyttänyt viljelytoiminta jatkuu alueella osittain. Alueella on paikoin merkitystä seudun maiseman identiteetin hahmottamisen kannalta. • Kohteesta avautuu paikoin näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita. Kohteen maisemakuvassa näkyy paikoin myös nykyisiä tuulivoimaloita.
Muutos	VE1: Kohtalainen / VE2: Vähäinen • Kohde sijaitsee tuulivoimaloiden ulommalla vaikutusalueella / lähivaikutusalueella. • Tiiviimmillä kyläalueilla tai taajamassa näkymät kohti tuulivoimaloita ovat paikakakohtaisia, voimat jäävät melko usein näkymäesteiden kuten rakennusten ja puuston taakse. • Muutos korostuu taajamien ulkopuolella, alueen keskiosassa Maalahdenjoen pohjoisenpuolen avarilla viljelylakeuksilla sekä kohteen eteläosan viljelyalueilla, joilta näkymät aukeavat kohti tuulivoimaloita laajoissa näkymäsektoreissa ja lähes esteettä. • Viljelylaakson reunametsät rajaa paikoin voimalarakenteiden näkyvyyttä, voimalakokonaisuus peittää osittain horisonttia. • Suunnitellut voimat asettuvat näkymässä monin paikoin voimaloiden rinnalle. Maiseman luonne muuttuu rakennetummaksi, mutta tuulivoima ei ole maisemassa täysin uusi elementti. • Kohteen eteläosassa maiseman mittakaava muuttuu uusien voimaloiden myötä paikoin, samoin näkymässä olevien voimaloiden määrän kasvu lisää tuulivoiman hallitsevuutta maisemakuvassa. Muutos korostuu vaihtoehdossa VE1. Vaihtoehdon VE2 pienempi voimalakokonaisuus peittää vähemmän horisonttia. Suunnitellut voimat asettuvat näkymässä osaksi nykyistä voimalaryhmää. • Kohteen pohjoisenpuoleisilla alueilla maisemakuvan yhtenäisyys häiriintyy vain vähäisesti, eikä maiseman mittakaavaan kohdistu mainittavaa muutosta. • Kulttuurimaiseman arvojen kannalta tärkeät näkymät pysyvät avoimina, eikä alueiden käyttö muutu tuulivoimahankkeen myötä. Muutos ei juurikaan heikennä kulttuuriympäristön arvojen kannalta keskeisten ominaispiirteiden säilymisen mahdollisuuksia.

Närpiönjoen kulttuurimaisema keskustan pohjoispuolella. Närpiönjokilaakson maisemarakenne on selkeä; jokilaakso rajautuu selväpiirteisesti reunoilla kohoaviin selänteisiin. Pellot levittäytyvät laajoina pohjois-eteläsuunnassa virtaavan Närpiönjoen varrelle. Alueen asutus on perinteisesti sijoittunut tiiviiksi nauhaksi laakson selänteiden reuna-alueille tai maisema-alueen läpi kulkevan tien varteen. Rakennuskanta on kirjava, mutta rakennuspaikat ovat perinteisiä.

Arvotus	Närpiönjokilaakso edustaa Etelä-Pohjanmaan rannikkoseudun jokilaaksojen arvokasta kulttuurimaisemaa, jonka luonne on muuttunut elinkeinojen kehityksen myötä perinteisestä viljelymaisemasta maisemallisesti merkittäväksi tuotantomaisemaksi. Alueella yhdistyvät perinteiset kulttuurimaiseman ominaispiirteet ja rakennetun kulttuuriympäristön arvot luontevasti nykyajan maaseudun tuotantoympäristöihin. Alue ilmentää maisemarakenteensa ja kulttuuripiirteidensä kautta seudulle tyypillistä suurimittakaavaista, pohjalaista kulttuurimaisemaa.
Herkkyys	Kohtalainen • Maakunnallisesti arvokas, sisältää myös valtakunnallisia arvokohteita. • Maisemakuvaltaan pääosin suurpiirteinen alue, johon maisemassa perinteisillä paikoilla olevat kyläalueet ja asutus tuovat vaihtelua. • Kohde on altistunut muutoksille vuosikymmenien aikana ja ihmisen vaikutus on huomattava suurimittakaavaisilla maatalousalueilla. Kohteella on kuitenkin merkitystä seudun maiseman piirteiden ja identiteetin hahmottamisen kannalta. • Ympäristön arvokkaat ominaispiirteet synnyttänyt viljelytoiminta ja asutus jatkuu alueella nykypäivänäkin. • Avoimen ja topografialtaan tasaisen viljelylakeuden poikki avautuu pitkiä näkymiä ympäröiville alueille, myös kohti suunniteltuja tuulivoimaloita. Kohteen maisemakuvassa näkyy myös melko paljon nykyisiä tuulivoimaloita.
Muutos	VE1 ja VE2: Vähäinen • Kohde sijaitsee tuulivoimaloiden ulommalla vaikutusalueella / kaukoalueella. • Muutos korostuu jokilaakson viljelylakeuden idän puoleisilla alueilla, jossa tuulivoimat näkyvät laajoissa näkymäsektoreissa ja lähes esteettä. • Viljelylaaksoa reunustavat metsäiset selänteet sekä etäisyys voimaloihin rajaa voimalarakenteiden näkyvyyttä ja voimalakokonaisuus peittää monin paikoin vain pienen osan horisonttia. • Voimalaryhmä on suurimittakaavaisessa maisemassa osa laajempaa maisemakokonaisuutta, eikä tuulivoima muuta maisemakuvan mittakaavaa mainittavasti. Maisemakuvan yhtenäisyys häiriintyy hyvin vähäisesti. Maisematila ja näkymät säilyvät avoimina ja seudulle tunnusomaisina hankkeesta huolimatta. • Tuulivoima ei ole maisemassa täysin uusi elementti. Voimaloiden määrän kasvu lisää kuitenkin tuulivoiman hallitsevuutta maisemakuvassa ja maiseman luonne muuttuu osittain rakennetummaksi. Maatalouden tuotantomaiseman rinnalla on energiantuotannon maisema. Hankkeesta aiheutuva muutos kohdistuu vain osaan laajaa kulttuurimaisemakokonaisuutta. • Tuulivoimahankkeesta ei kohdistu kohteeseen sellaisia muutoksia, jotka heikentäisi kulttuuriympäristön arvojen kannalta tärkeiden ominaispiirteiden tunnistettavuutta tai säilymisen mahdollisuuksia. Vaihtoehtoilla VE1 ja VE2 ei ole suuria eroja vaikutusten merkittävydessä, vaihtoehdon VE2 pienemmän voimalamäärän voidaan kuitenkin katsoa lieventävän vaikutuksia jonkin verran (vähemmän voimaloita näkymässä ja kapeammat näkymäsektorit sekä hieman suurempi etäisyys kohteesta).

Ulompi vaikutusalue (10–24 km voimaloista)

Bjurbäck-Taklax latomaisema. Bjurbäckin ja Taklaxin kylien välissä oleva viljelymaisema myötäilee Bjurbäck vesistöä. Asutus on sijoittunut pääasiassa viljelylaakson pohjoispäättyyn ja eteläosiin viljelyalueen reunoja myötäilevän tiestön varrelle. Alueen keskiosa on rakentamatonta viljelymaata, jolla on monta hyvin säilynyttä latoa. Kyläalueet eivät sisälly alueen rajaukseen.

Arvotus	Seudulle tyypillistä jokilaakson viljelymaisemaa, jota elävöittää useat vanhat, hyvin ladot.
Herkkyys	Kohtalainen • Maakunnallisesti arvokas. • Maisemakuvaltaan vaihteleva, mutta pääosin tavanomainen viljelylaakso. • Viljelyaloilla maisemakuva on paikoin melko yhtenäinen ja eheä. Alueen pohjoisosassa viljelyaukean avara maisema on melko vaikuttavaa. Peltojen keskelle olevat useat ladot elävöittävät maisemaa. • Ympäristön arvokkaat ominaispiirteet synnyttänyt viljelytoiminta jatkuu alueella nykypäivänäkin. Perinteisen maanviljelyn rinnalle on tullut myös muita elinkeinoja, kuten turkistarhaus, mikä näkyy maisemassa tuotantorakenteina latomaiseman rinnalla. • Yhtenäisempien viljelyalueiden poikki avautuu pitkiä näkymiä ympäröiville alueille, myös kohti suunniteltuja tuulivoimaloita.
Muutos	VE1: Kohtalainen / VE2: Vähäinen • Kohde sijaitsee tuulivoimaloiden ulommalla vaikutusalueella. • Muutos korostuu viljelylaakson pohjoisosissa, jossa tuulivoimalat näkyvät paikoin laajoissa näkymäsektoreissa ja lähes esteettä. Näkymät aukeavat pääosin viljelyalueiden keskeltä eikä esimerkiksi kyläteiden varsilta. Viljelylaakson rikkoisemmassa eteläosassa näkymäsektorit ovat kapeampia. • Viljelylaakson reunametsät ja metsäsaarekkeet rajaa paikoin voimalarakenteiden näkyvyyttä, voimalakokonaisuus peittää osittain horisonttia. • Maisemakuvan yhtenäisyys häiriintyy paikoin niillä alueilla, joissa tuulivoimalat ovat nähtävissä viljelymaiseman taustalla metsänrajan yläpuolella. Maiseman luonne muuttuu osittain perinteisestä viljely- ja maalaismaisemasta rakennetummaksi. • Alueiden käyttö ei muutu tuulivoimahankkeen myötä. Myöskään kulttuurimaiseman arvojen kannalta keskeisiin latoihin ei kohdistu rakenteellisia muutoksia, mutta niiden asema maisemallisina kohokohtina heikkenee jonkin verran samassa näkymässä kookkaiden tuulivoimaloiden kanssa. Muutokset korostuvat vaihtoehdossa VE1 • vaihtoehdon VE2 pienemmän voimalamäärän lieventävän vaikutuksia jonkin verran (vähemmän voimaloita näkymässä ja kapeammat näkymäsektorit sekä hieman suurempi etäisyys kohteesta). Maiseman mittakaavan muutokset ovat vähäisempiä, jolloin latojen maisemallinen asema säilyy paremmin.

Närvijoen kulttuurimaisema sijoittuu kahden metsäselänteen väliseen jokilaaksoon, jota halkoo pieni ja mutkainen Närpiönjoki. Närvijoki on topografialtaan tasainen jokivarsikylä. Peltojen osuus kylän pinta-alasta on melko suuri ja suurimmat peltoaukeat keskittyvät joen eteläpuolelle. Peltolohkoja on runsaasti ja niiden suhteellisen pieni koko kertoo kulttuurimaiseman pienipiirteisyydestä. Nykyinen asutus keskittyy kauemmas joesta, kylätien varteen nauhamaisesti. Närvijoen

maisemakuvaa leimaa selkeä maisemarakenne, jossa tien molemmin puolin avautuvaa peltomaisemaa elävöittävät maatilat, laidunalueet ja viljelmät. Vanhat pohjalaistalot pihapiireineen erottuvat muuten vaihtelevan rakennuskannan joukosta. Joki on pääosin puuston peittämä eikä juuri näyttäydy tiemaisemassa.

Arvotus	Närvijoen kulttuurimaisema edustaa seudulleen tyypillistä jokivarteen kehittyntä, elinvoimaista maaseutukylää, jota leimaa pitkään jatkunut maatalous.
Herkkyys	Kohtalainen • Maakunnallisesti arvokas. • Maisemakuvaltaan vaihteleva, mutta melko pienipiirteinen aluekokonaisuus. • Kohde on altistunut jossain määrin muutoksille vuosikymmenien aikana ja ihmisen vaikutus näkyy maatalousmaiseman kehityksessä. Ympäristön arvokkaat ominaispiirteet synnyttänyt viljelytoiminta ja asutus jatkuu alueella nykypäivänäkin elinvoimaisena. • Kohteella on merkitystä seudun maiseman piirteiden ja identiteetin hahmottamisen kannalta. • Avoimen ja topografialtaan tasaisen viljelylakeuden poikki avautuu pitkiä näkymiä ympäröiville alueille, myös kohti suunniteltuja tuulivoimaloita. Kohteen maisemakuvassa näkyy myös jonkin verran nykyisiä tuulivoimaloita.
Muutos	VE1 ja VE2: Vähäinen • Kohde sijaitsee tuulivoimaloiden ulommalla vaikutusalueella / kaukoalueella. • Muutos korostuu jokilaakson viljelylakeuden eteläpuoleisilla yhtenäisimmillä peltoalueilla, joilta näkymät aukeavat kohti tuulivoimaloita laajoissa näkymäsektoreissa ja lähes esteettä. Muutoin maisema suuntautuu kohteessa hieman poispäin suunnitelluista tuulivoimaloista • Viljelylaaksoa reunustavat metsäiset selänteiden peltosten metsäsaarekkeet sekä etäisyys voimaloihin rajaa voimalarakenteiden näkyvyyttä ja voimalakokoonaisuus peittää vain pienen osan horisonttia. • Voimalaryhmä on avarassa viljelymaisemassa osa laajempaa maisemakokonaisuutta, eikä tuulivoima muuta maisemakuvan mittakaavaa mainittavasti. Maisemakuvan yhtenäisyys häiriintyy hyvin vähäisesti. Maisematila ja näkymät säilyvät muutoksesta huolimatta avoimina. • Tuulivoima ei ole maisemassa täysin uusi elementti. Voimaloiden määrän kasvu lisää kuitenkin tuulivoiman hallitsevuutta maisemakuvassa ja maiseman luonne muuttuu osittain rakennetummaksi. Hankkeesta aiheutuva muutos kohdistuu vain osaan kulttuurimaisemakokonaisuutta, eikä esimerkiksi keskeisiltä kyläalueilta aukea näkymiä voimaloille (pihojen rakenteet ja kasvillisuus katkaisevat pidemmät näkymät). • Tuulivoimahankkeesta ei kohdistu kohteeseen sellaisia muutoksia, jotka heikentäisi kulttuuriympäristön arvojen kannalta tärkeiden ominaispiirteiden tunnistettavuutta tai säilymisen mahdollisuuksia. Vaihtoehtoilla VE1 ja VE2 ei ole suuria eroja vaikutusten merkittävydessä. Vaihtoehdon VE2 pienemmän voimalamäärän voidaan kuitenkin katsoa lieventävän vaikutuksia jonkin verran (vähemmän voimaloita näkymässä ja kapeammat näkymäsektorit sekä hieman suurempi etäisyys kohteesta).

Laihian- ja Tuovilanjoen kulttuurimaisema-alueen maisemarakenteen hallitsevin elementti on tasainen ja kapea jokilaakso, jota jäsentävät pienet metsäsaarekkeet. Jokivarren maisema avautuu tasaisena viljelytasankona, jota elävöittävät kalliopaljastumat ja lohkarieet. Joki mutkittlee lähellä tietä tiheään rantapuuston seassa. Jokilaaksoa rajaavat reunoilla kohoavat metsäselänteet. Maisema-alueella luonnehtii maaseudun ja kaupungin vaihtuminen, joka näkyy maisemassa mm. rakennustavassa. Asutus on hakeutunut luontaisille sijoilleen jokivarteen, peltoaukeiden välisten selänteiden reunamille sekä loivasti mäkiin peltosaarekkeisiin. Laihianjokivarren maisema avautuu tasaisena, pienimittakaavaisena lakeutena. Alueella avautuu peltomaisemaan ja joen yli paikoin pitkiä näkymiä, joille mittakaavaa antava maisemakuvaa hallitsevat pitkät sähkölinjat.

Arvotus	Laihianjoen-Tuovilanjoen kulttuurimaisema on viljelylakeuksien ja rannikkoseudun vaihtumisvyöhykkeelle sijoittuva edustava viljelytasanko.
Herkkyys	Kohtalainen • Maakunnallisesti arvokas. • Maisemakuva on vaihtelevaa, mutta pääosin pienipiirteistä. Kyläalueet on sovitettu luontevasti viljelymaiseman yhteyteen. • Viljelytasankojen keskelle maisemakuva on monin paikoin yhtenäinen ja melko vaikuttava. • Kohde on altistunut jonkin verran muutoksille, aluetta halkoo muun muassa suurehko voimajohtolinjat. Ympäristön arvokkaat ominaispiirteet synnyttänyt viljelytoiminta jatkuu kuitenkin alueella nykyäänkin elinvoimaisena. • Kohteella on merkitystä seudun maiseman piirteiden tai identiteetin hahmottamisen kannalta • Kyläalueilta ei pääosin avaudu merkittäviä näkymiä suunniteltujen tuulivoimaloiden suuntaan. Sen sijaan viljelylakeuden poikki avautuu pitkiä näkymiä ympäröiville alueille, myös kohti suunniteltuja tuulivoimaloita.
Muutos	VE1 ja VE 2: Ei muutosta • Kohde sijaitsee kaukovaikutusalueella. • Kyläalueilta ei avaudu näkymiä kohti suunniteltuja tuulivoimaloita. Näkymiä voimaloille rajaa paitsi kyläalueen vaihtelevat maisematilat (rakennukset, puusto) myös joenrannan kasvillisuus ja peltojen metsäsaarekkeet. • Voimaloille avautuu hyvin paikallisesti kapeita näkymäsektoreita alueen keski- ja pohjoisosista. • Viljelylaakson reunametsät eittää monin paikoin voimaloiden näkyvyyttä. Etäisyyden takia vain osa voimaloiden lavoista nousee metsänrajan yläpuolelle. • Maiseman luonteeseen ei kohdistu tuulivoimaloista mainittavaa muutosta, sillä voimajohtot ovat maisemakuvassa hallitsevampia ja mittakaavaltaan kauempana taustamaisemassa olevia voimaloita suurempia. • Kokonaisuudessaan tuulivoimarakentaminen ei vaikuta kummassakaan vaihtoehdossa kulttuuriympäristön kannalta tärkeiden ominaispiirteiden säilymiseen. • Kohde on otettu tarkasteluun pääasiassa voimajohtoon reittivaihtoehtojen vaikutusarviointia varten, katso YVA-selostus luku 12.7.